

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

30 oktober 2007

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

– van mevrouw Marijke Dillen –

betreffende het toekennen van een volwaardig statuut van werknemer aan de onthaalouder

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door de heer Tom Dehaene**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Luc Martens.

Vaste leden:

mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack,
de dames Greet Van Linter, Gerda Van Steenberge;

mevrouw Sonja Claes, de heer Tom Dehaene, mevrouw Vera
Jans, de heer Luc Martens;

de dames Margriet Hermans, Anne Marie Hoebeke, Vera Van
der Borgh;

de heer Bart Caron, mevrouw Elke Roex, de heer Bart Van
Malderen.

Plaatsvervangers:

de heer Erik Arckens, mevrouw Agnes Bruyninckx, de heer
Johan Deckmyn, mevrouw An Michiels, de heer Leo Pieters;

mevrouw Cathy Berx, de heer Paul Delva, de dames Cindy
Franssen, Trees Merckx-Van Goey;

de heer Marc Cordeel, mevrouw Hilde Eeckhout, de heer Bob
Verstraete;

de dames Else De Wachter, Michèle Hostekint, Els Robeyns.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

mevrouw Helga Stevens.

Zie:

909 (2005-2006)

– Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

	Blz.
1. Toelichting door mevrouw Marijke Dillen, indiener	4
2. Bespreking	5
3. Stemming	8

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak op 3 juli en 18 oktober 2007 het voorstel van resolutie van mevrouw Marijke Dillen betreffende het toekennen van een volwaardig statuut van werknemer aan de onthaalouder.

1. Toelichting door mevrouw Marijke Dillen, indiener

Mevrouw *Marijke Dillen* merkt op dat de bekommernis om een harmonieuze combinatie tussen gezin en arbeid in deze commissie al herhaaldelijk aan bod is gekomen. Daarbij wordt telkens erkend dat kinderopvang een basisvoorziening is en dat onthaalouders daarbij een belangrijke rol spelen. Daarom moeten de onthaalouders de waardering krijgen die zij verdienen. Een onthaalouder heeft een volwaardige arbeidsopdracht en beantwoordt aan alle kenmerken van een werknemer. Daarom vindt mevrouw Dillen dat het hoog tijd wordt om het werk van de onthaalouders gelijk te schakelen met andere professionele activiteiten.

Het debat over het statuut van de onthaalouder sleept al vele jaren aan, op de verschillende politieke niveaus, binnen de rechtspraak en binnen de rechtsleer. Gedurende vele jaren werden de onthaalouders beschouwd als vrijwilligers die wel een onkostenvergoeding ontvingen, maar die niet konden terugvallen op de bescherming van het arbeidsrecht of het socialezekerheidsrecht. In 2002 was er een kleine verbetering. Er werd een soort van sui-generisstatuut uitgewerkt, met een beperkt sociaal vangnet, onder andere voor ziekte en invaliditeit. Dat was dus geen volwaardig statuut. Naar aanleiding van deze wijzigingen had de Nationale Arbeidsraad (NAR) in zijn advies van 12 juni 2002 nochtans uitdrukkelijk gesteld dat het voorstel van de federale regering slechts een eerste sociaal vangnet kon bieden en dat het alleen kon worden aanvaard onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat het om een overgangsmaatregel ging. De toen geformuleerde voorstellen slaagden er immers niet in om klaarheid te scheppen rond het arbeidsrechtelijke statuut. Er werd uitdrukkelijk afgesproken dat er tegen midden 2004 een volwaardig werknemersstatuut moest worden uitgewerkt. Ook dat kan men terugvinden in het advies van de NAR. Intussen zijn meer dan drie jaar voorbijgegaan en is er nog steeds niets gebeurd.

In de rechtsleer wordt nochtans sinds lang ondubbelzinnig gezegd dat een onthaalouder een werknemer is. Specialisten hebben gewaarschuwd voor de bestaande onwettigheid. Onder hen is professor Blanpain, een gezaghebbend figuur inzake arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht.

Ook de rechtspraak is ter zake duidelijk geëvolueerd. Er is al verschillende jaren een duidelijke tendens om aan de onthaalouder een volwaardig statuut toe te kennen. Meer en meer vonnissen en arresten van arbeidsrechtbanken en arbeidshoven stellen dat de onthaalouder wel degelijk een werknemer is. In zijn arrest van 20 maart 2006 bevestigt het Hof van Cassatie uitdrukkelijk dat een onthaalouder een werknemer is. De onthaalouder moet dus een volwaardige bescherming van het socialezekerheidsrecht en van het arbeidsrecht kunnen genieten. Dat is een belangrijke mijlpaal in dit dossier. Het Hof bewijst punt voor punt waarom de onthaalouder een werknemer is en toont duidelijk aan hoe de criteria leiding, gezag en toezicht dienen toegepast te worden op de onthaalouder. Het beklemtoont ook al de verbintenissen die een onthaalouder krachtens de aansluitingsovereenkomst dient na te leven.

In een nieuw advies heeft de NAR de inhoud van het arrest van het Hof van Cassatie bevestigd. De NAR stelt dat de onthaalouder recht moet hebben op alle socialezekerheidsvoordelen van werknemers. Het advies beperkt zich tot het toekennen van het statuut waarbij de onthaalouder de bescherming van het socialezekerheidsrecht kan genieten en doet geen uitspraak over het arbeidsrecht.

Op basis van de vrij unanieme rechtspraak, van de duidelijke rechtsleer en van de adviezen van de NAR in dit dossier, besluit ze dat het ontbreken van een volwaardig statuut een flagrante wetsovertreding is. Daarom stelt ze dat de federale regering die bevoegd is voor het uitwerken van een statuut, bij hoogdringendheid de nodige stappen moet zetten.

Mevrouw Dillen volgt dit dossier al lang op. Ze herinnert zich dat diverse commissieleden hierover de laatste jaren tussenkomsten hebben gehouden, ook tijdens de vorige regeerperiode. De voorzitter van deze commissie heeft in de vorige regeerperiode, nog voor het mijlpaalarrest van het Hof van Cassatie en voor de adviezen van de NAR, trouwens nog een voorstel van resolutie ingediend waarin zijn fractie identiek hetzelfde vroeg op basis van dezelfde motivering. Ze kan zich niet herinneren of dit voorstel van resolutie besproken werd in deze commissie. In dat geval zou ze het zeker ook hebben gesteund.

Haar voorstel van resolutie is geactualiseerd: het verwijst naar de uitvoerige rechtspraak en zelfs naar het mijlpaalarrest van het Hof van Cassatie. Ze denkt dat deze vraag vandaag nog steeds actueel is. Het is de hoogste tijd dat de Vlaamse Regering er bij de federale regering op aandringt om onmiddellijk de nodige stappen te zetten voor het uitwerken van een volwaardig statuut dat de onthaalouder een volledige bescherming biedt overeenkomstig het arbeidsrecht en het socialezekerheidsrecht. De Vlaamse Regering

moet ook voldoende budgettaire middelen vrijmaken om dit statuut mee te financieren. Ze meent dan ook dat de verschillende fracties de inhoud van dit voorstel van resolutie kunnen ondersteunen.

2. Bespreking

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t beaamt dat tijdens de vorige regeerperiode voor het eerst een soort van sociaal statuut werd uitgewerkt voor de onthaalouders. Ze beseft wel dat het niet gaat om een volwaardig statuut, al kent het een aantal belangrijke sociale rechten toe. Op dat ogenblik kon men blijkbaar niet verder gaan.

Ze merkt wel op dat vijftig percent van de onthaalouders een volwaardig statuut wensen, maar dat de andere vijftig percent dat niet wensen. Die verdeeldheid binnen de groep van de onthaalhouders is een van de zwakke punten van het verhaal. De voorstanders van een volwaardig statuut voor de onthaalouders moeten beide kanten van de medaille durven belichten. De houding van de onthaalouders tegenover het statuut heeft te maken met de beroepssituatie van de partner. Een statuut brengt rechten en plichten met zich mee, voor de werkgever, maar ook voor de werknemer. Het huidige statuut biedt een zekere flexibiliteit. Een volwaardig statuut impliceert dat de onthaalouders over dezelfde kam worden geschoren als andere werknemers. Niet iedereen is daartoe bereid.

Mevrouw Van der Borgh vraagt ook aandacht voor de budgettaire consequenties. Heeft iemand al becijferd wat een volwaardig statuut zou kosten aan werknemers- en werkgeversbijdragen, maar ook aan bijkomende werkgeverskosten, bijvoorbeeld voor het aankopen van bedjes en speelgoed? Wat zijn de consequenties inzake het Algemeen Reglement voor de Arbeidsbescherming (ARAP), het welzijn op het werk en de arbeidsduur? Er zijn ook consequenties voor het personeel. Een volwaardig werknemersstatuut impliceert bijvoorbeeld dat de vergoeding fiscaal niet langer kan worden beschouwd als een onkostenvergoeding. Indien een onthaalouder samenwoont met een uitkeringstrekker, zal de uitkering van de partner teruggebracht worden tot een uitkering voor alleenstaande. Daardoor zal de onthaalouder in sommige gevallen afhaken.

Indien de grootouders een kleinkind opvangen, wordt daarvoor meestal geen betaling gevraagd. Dat zal niet meer kunnen als men ervan uitgaat dat de onthaalouder een werknemer is.

Open Vld meent dat de Vlaamse Regering zich nu de cruciale vraag moet stellen waarin ze wil investeren, in meer opvangplaatsen of in een werknemersstatuut

voor de onthaalouder. Ze meent dat het actieplan van de Vlaamse Regering om meer kinderopvang te realiseren de facto deze vraag al beantwoord heeft. Ook Open Vld is van mening dat er vooral nood is aan meer kinderopvang en aan meer flexibele kinderopvang. Tijdens de vorige regeerperiode lag de nadruk op het creëren van een statuut. Dat vereiste aanzienlijke financiële middelen, maar het heeft niet geleid tot een grote toename van het aantal beschikbare plaatsen. Ze denkt dat deze regering de nadruk moet leggen op een verhoging van het aantal opvangplaatsen. Voor de flexibele kinderopvang zijn de dienstencheques volgens Open Vld een van de belangrijkste middelen. De mensen die in deze formule worden tewerkgesteld, hebben uiteraard al een werknemersstatuut, evenals de werknemers van de kinderdagverblijven. De onthaalouders kunnen trouwens ook het zelfstandigenstatuut aannemen.

Ze wil dus graag vernemen of de meerkost van een volwaardig statuut al werd becijferd. Het is van wezenlijk belang de financiële consequenties voor de Vlaamse overheid te kennen. De kosten worden doorgeschoven naar de federale overheid en naar de sociale zekerheid. Ze wil weten of Vlaanderen bereid is de werknemers- en werkgeversbijdragen zelf bij te dragen wanneer er een volwaardig werknemersstatuut wordt toegekend.

De heer *Tom Dehaene* onderstreept dat onthaalmoeders een belangrijke plaats innemen binnen het geheel van de kinderopvang. Ze vervullen die taak meer dan behoorlijk. Het statuut dat in 2003 in voege trad wordt blijkbaar positief onthaald: het aantal onthaalmoeders is licht gestegen. In 2005, zo blijkt uit het jaarverslag van Kind en Gezin, waren er 2640 onthaalmoeders, die instonden voor de opvang van 30.560 kinderen.

Volgens de informatie waarover hij beschikt, waren de uitspraken van onder meer het Hof van Cassatie gericht tegen het oude statuut van vóór 2003. Vooral de gebruikte terminologie is belangrijk. De juridische uitspraken moeten door specialisten in detail worden bekeken. Sommige mensen signaleren hem dat deze uitspraken niet veralgemeend mogen worden.

CD&V is nog altijd vragende partij voor verdere stappen naar een beter statuut. Een volledig werknemersstatuut kan echter tot 130 miljoen euro kosten. De kostprijs is een belangrijk argument in deze discussie. De middelen zijn immers beperkt en een euro kan maar een keer worden uitgegeven. Men zal altijd de afweging moeten maken of men een beter statuut wil of bijkomende plaatsen. Op korte termijn kan er volgens hem geen volwaardig statuut worden gerealiseerd, maar kunnen er wel belangrijke stappen worden gezet. De jaarlijkse vakantie en het betaald

verlof ziet hij als belangrijke mogelijke aanvullingen van het huidige statuut. CD&V is ook bereid om de vormingsplicht en de vrije dagen die daarvoor kunnen worden genomen, te bekijken met de sociale partners.

Onthaalmoeders moeten de vrije keuze hebben om in te stappen in het nieuwe statuut of om gebruik te blijven maken van het huidige statuut. Ook CD&V is ervan overtuigd dat een ruimer statuut voor een heel aantal onthaalouders een probleem zal zijn. Op dit ogenblik kan men een vervangingsinkomen of loopbaanonderbreking combineren met een onkostenvergoeding als onthaalmoeder. Daardoor wordt het vaak familiaal of financieel interessant omdat men intussen ook de eigen kinderen opvangt. We moeten voorkomen dat we, door het streven naar een beter statuut, sommige onthaalouders verplichten om een keuze te maken die voor hen minder interessant is. Daardoor zouden bepaalde onthaalouders kunnen afhaken.

CD&V is dus voorstander van verdere stappen naar een beter statuut voor de onthaalouder. Dat moet aan bod komen tijdens de onderhandelingen over de vorming van een nieuwe federale regering. Daarna moet men, samen met de sociale partners, zoeken naar dingen die vandaag al kunnen of moeten worden gerealiseerd.

Mevrouw *Helga Stevens* zegt dat haar partij voorstander is van een volwaardig statuut voor de onthaalouder. Ze verwijst daarvoor naar de redenen die door mevrouw Dillen werden aangehaald. Dit onderwerp kwam trouwens al herhaaldelijk aan bod in deze commissie.

Het sociaal statuut moet worden geregeld op het federale niveau. De leden van het Vlaams Parlement hebben daar geen vat op. De minister van Welzijn kan daarover wel onderhandelen met de federale minister van Sociale Zaken.

Het belang van de financiële consequenties kwam hier al aan bod. Mevrouw Van der Borgh en de heer Dehaene hebben er al op gewezen dat het verplicht stellen van het volwaardig sociaal statuut ertoe zou kunnen leiden dat sommige mensen afhaken. Zij denkt dat het ook een aantal mensen in de boot zal lokken. Op een bepaald moment zal men de keuze moeten maken. Als men echt kiest voor een professionalisering, is een structurele aanpak noodzakelijk. De occasionele onthaalouders zijn in dat verband minder belangrijk. Ouders die ook hun eigen kinderen willen opvangen of die voor korte tijd loopbaanonderbreking nemen, kunnen niet de hoofdbekommernis zijn van het beleid. Het aantal plaatsen binnen de opvanggezinnen moet structureel toenemen.

Men moet vooral nagaan hoe men mensen kan aanmoedigen om in te stappen in het systeem van kinderopvang, bijvoorbeeld als onthaalouders of door het oprichten van minicrèches.

Bij minicrèches kunnen verschillende personen op zelfstandige basis samenwerken. Zo ontstaat er meer financiële ruimte. Samenwerking is ook belangrijk voor onthaalouders. Zo kan de opvang toch verzekerd worden als een onthaalouder ziek is. Ze denkt dat men die zaken op een andere manier moet bekijken.

Ze beaamt dat een volwaardig sociaal statuut zal leiden tot een meerkost. Een euro kan inderdaad slechts een keer uitgegeven worden. Men mag echter niet vergeten dat een volwaardig sociaal statuut meer plaatsen zal opleveren. Ook daar moet men de gevolgen van de keuze volledig in rekening brengen. Uit het overleg met de sector is gebleken dat vooral de oudere onthaalouders verder gebruik willen maken van de onkostenvergoeding. Veel jonge mensen zien dat echter niet zitten. Dat betekent namelijk dat ze volledig afhankelijk zijn van hun partner. Bij een eventuele echtscheiding staan ze op straat, zonder sociale rechten. We moeten ook denken aan de toekomst van deze mensen. Voor de oudere onthaalmoeders kan men denken aan een tussenstap met beperkte sociale rechten. Volgens haar gaat het om een uitdovende groep. Nu moet men vooral streven naar een volwaardig sociaal statuut. Daarmee zal volgens haar ook het aantal plaatsen toenemen.

Mevrouw *Marijke Dillen* stelt dat uit verschillende documenten blijkt dat de verhouding vijftig-vijftig niet meer actueel is. Het Vlaams Welzijnsverbond bracht de actuele knelpunten in de sector kinderopvang samen in een document. Daarbij werden kritische bedenkingen geformuleerd bij het kinderopvangbeleid. Er werd uitdrukkelijk gepleit voor een volwaardig sociaal statuut voor de onthaalouder. Dat wordt gezien als de enige effectieve oplossing voor de bestaande onduidelijkheid rond de relatie werkgever-werknemer. Naar aanleiding daarvan werd er in deze commissie een groot debat gehouden. Vorig jaar, tijdens de staten-generaal Kinderopvang, hebben alle betrokken actoren duidelijke standpunten ingenomen. Vanuit de sector is er een grote vraag naar een volwaardig statuut. Misschien zal dat statuut sommige onthaalouders doen afhaken. Het kan echter ook een aantal geïnteresseerden over de drempel helpen. Sommige mensen willen misschien wel onthaalouder worden, maar het gebrek aan rechtszekerheid is een belangrijke hinderpaal. Een volwaardig statuut heeft natuurlijk een prijskaartje. Ze denkt echter dat het de moeite waard is om deze meeruitgave te overwegen.

Ze raadt de commissieleden aan het lijvige en gemotiveerde arrest van het Hof van Cassatie door te nemen. Daaruit blijkt duidelijk dat een onthaalouder voldoet aan alle voorwaarden die verbonden zijn aan het statuut van werknemer.

De heer Dehaene heeft gezegd dat hij voorstander is van verdere stappen in de richting van een beter statuut voor de onthaalouder. Ze betreurt dat hij een beetje terugkrabbelt in vergelijking met het standpunt dat hij had ingenomen tijdens de vorige regeerperiode. Dat zal wel te maken hebben met het feit dat zijn partij nu in de meerderheid zit.

Zij blijft erop aandringen dat er op het federale niveau werk wordt gemaakt van het statuut van de onthaalouder. Zoals herhaaldelijk het geval is bij voorstellen van resolutie, vraagt dit voorstel van resolutie dat de Vlaamse Regering bij de federale regering zou aandringen op het uitwerken van een volwaardig sociaal statuut voor de onthaalouder. Als de nieuwe federale minister van Sociale Zaken gekend is, moet men er bij hem op aandringen dat er ernstige stappen worden gezet om op korte termijn een verbetering van het statuut te realiseren – want daarover bestaat er eensgezindheid – om dan op relatief korte termijn een volwaardig statuut te realiseren. De sociale partners hebben op 12 juni 2002 in hun advies duidelijk gezegd dat er uiterlijk tegen midden 2004 een volwaardig werknemersstatuut moest worden uitgewerkt. Sinds de invoering van het sui-generisstatuut in 2002 is er op het terrein echter niet veel meer veranderd. Ze hoopt dat de minister dit dossier ernstig zal nemen. Er is een grote vraag naar kinderopvang.

Mevrouw *Vera Van der Borgh*t beseft dat heel wat onthaalouders vragen naar een beter statuut. Ze blijft er echter bij dat het voor evenveel onthaalouders een probleem zou zijn. Misschien is de verhouding al lichtjes gewijzigd, naarmate er meer jongere onthaalouders zijn. Heel wat mensen die tot op vandaag als onthaalouder werken, zouden het strakke werknemersregime evenwel minder interessant vinden. In het verleden werd er al een eerste stap gezet. Nu moet men streven naar een verbetering of een verfijning. Het doorvoeren van een echt werknemersstatuut zou volgens haar evenwel niet de ideale oplossing zijn.

De heer *Tom Dehaene* twijfelt er niet aan dat een nieuw statuut andere mensen zal aantrekken. Het is volgens hem wel belangrijk dat de huidige onthaalouders verder kunnen werken binnen het bestaande statuut indien ze dat wensen. Daarom zou er een overgangsbepaling moeten worden uitgewerkt, waar-

door de keuzevrijheid gegarandeerd blijft. Dat is geen afzwakking van het vroegere standpunt van zijn fractie. De CD&V-fractie gaat nog altijd voor een volwaardig statuut. Ze beseft echter dat men niet alles ineens zal kunnen realiseren. Men kan niet tegelijk een volwaardig statuut realiseren, 5000 extra plaatsen creëren in de kinderopvang en 5000 extra plaatsen in de buitenschoolse opvang. Er moeten dus keuzes worden gemaakt. Daarom vindt de CD&V-fractie het belangrijk dat er een aantal stappen worden gezet. Dat neemt niet weg dat de fractie op iets langere termijn voorstander blijft van een volwaardig statuut voor de onthaalouders.

Mevrouw *Helga Stevens* merkt op dat er op 1 maart 2007 – tijdens de studiedag van de CD&V-werkgroep Vrouw en Maatschappij – aandacht werd besteed aan het Scandinavische model. In Denemarken is 77 percent van de vrouwen aan het werk, tegen slechts 58 percent in België. Dat heeft ontegensprekelijk te maken met de beschikbaarheid van meer en betere kinderopvang. In Denemarken hebben de onthaalouders al jaren een volwaardig werknemersstatuut. In Zweden is de situatie enigszins anders. Ze zou willen weten welke initiatieven de minister op korte termijn wil nemen.

Ze verzet zich niet tegen een soort van tussenstatuut voor onthaalouders die op dit ogenblik al actief zijn. Ze wil namelijk voorkomen dat sommige onthaalouders zouden stoppen omwille van de invoering van het statuut. Het federale niveau zou voor de onthaalouders een flexibel werknemersstatuut moeten creëren. De ouders van de kinderen zijn de werkgevers van de onthaalouders. Er zijn dus evenveel werkgevers als er kinderen zijn. Dat is niet eenvoudig te organiseren. Daarmee moet men op een creatieve manier omspringen. Mevrouw *Marijke Dillen* repliceert dat het arrest van het Hof van Cassatie duidelijk stelt dat niet de individuele ouders de werkgevers zijn, maar de diensten.

Mevrouw *Helga Stevens* merkt op dat ze het heeft over de onthaalouders die volledig zelfstandig werken en die niet aangesloten zijn bij een dienst voor kinderopvang. Zij organiseren alles zelf. Ze beseft wel dat er een grote diversiteit is. De onthaalouders werken onder heel verschillende omstandigheden. Ze wilde een steentje bijdragen aan het uitwerken van een model.

Mevrouw *Marijke Dillen* blijft erbij dat de heer Dehaene vandaag een stap terugzet. Ze hoopt alleen dat de minister tijdens het overleg op vrij korte termijn initiatieven zal nemen.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie betreffende het toekennen van een volwaardig statuut van werknemer aan de onthaalouder wordt verworpen met 2 stemmen tegen 6.

De verslaggever,

Tom DEHAENE

De voorzitter,

Luc MARTENS
